

OCHRONA FIZYCZNA OSÓB PRZED I PO WEJŚCIU W ŻYCIE USTAWY O OCHRONIE OSÓB I MIENIA – ZAGADNIENIA WYBRANE

Słowa kluczowe: ochrona osób, bodyguard, pracownik ochrony, ustawa o ochronie osób i mienia, patologia w ochronie.

STRESZCZENIE

Komercyjna ochrona osób w Polsce okresu powojennego dopiero raczkuje. Tak naprawdę to legalnie funkcjonuje od 1989 roku, kiedy to na fali przemian ustrojowo-społecznych zaistniała możliwość prowadzenia koncesjonowanej działalności gospodarczej w zakresie ochrony fizycznej osób i mienia. W latach 1989–1997 prywatne firmy ochrony działały wyłącznie na podstawie ustawy o działalności gospodarczej, która to ustawa dopuszczała świadczenie usług w zakresie ochrony osób i mienia. Brak konkretnych unormowań prawnych powodował, że poziom świadczonych usług był bardzo zróżnicowany, co wynikało zarówno z przygotowania samych podmiotów gospodarczych jak i ich personelu do realizacji tego typu usług. Powstanie i wejście w życie ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. miało uporządkować sposób, zakres oraz formę prowadzenia usług, między innymi w zakresie ochrony fizycznej osób, jednakże ustawa w znacznej mierze minęła się z oczekiwaniami zarówno przedsiębiorców prowadzących działalność w tym zakresie, jak i osób podejmujących takie czynności zawodowe. Bez prowadzenia poważnych badań nie można jednoznacznie stwierdzić, czy ustawa zmieniła w stopniu znacznym sytuację, jaka istniała przed jej wejściem w życie, jednakże można z dużym prawdopodobieństwem, opierając się na analizie porównawczej stanu obecnego i wcześniejszego stwierdzić, że ustawa choć miała na celu całkowitą zmianę sytuacji zastanej, tak naprawdę nie poprawiła jej w sposób znaczący.

---

¹ Paweł Pajorski, mgr inż., absolwent Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki oraz studiów podyplomowych z Bezpieczeństwa Narodowego na Wydziale Strategiczno-Obronny Akademii Obrony Narodowej i studiów podyplomowych w zakresie przygotowania do wykonywania zawodu nauczyciela przedmiotów zawodowych w zakresie ochrony fizycznej osób i mienia w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, rzeczoznawca Polskiej Izby Ochrony w specjalizacji: ochrona osób i mienia i zarządzanie bezpieczeństwem, doradztwo w dziedzinie bezpieczeństwa, doktorant II roku Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej.

*Silni woźnice, szybkie konie, sprawne oddziały, ostra
broń są to czynniki przewagi².*

*Ci, którzy celują w rozwiązywaniu problemów,
rozwiązują je tuż przed ich pojawieniem się.
Ci, którzy celują w pokonywaniu swoich wrogów,
zwyciężają, zanim pojawi się zagrożenie³.*

Sun Tzu

Ochrona osób jako usługa komercyjna jest zjawiskiem stosunkowo młodym, chociaż samo pojęcie „ochrona osób” jest pojęciem równie starym jak ludzkość. *Pierwszych wykonawców tej profesji spowijają mroki dziejów ludzkości. Na początku byli łowcy, później rolnicy, kiedy zaś wymiana zaczęła przynosić zyski, pojawili się kupcy, politycy i prostytutki⁴. Jeżeli gdzieś pojawia się zysk, wraz z nim pojawia się konieczność jego ochrony, a ona stała się spiritus movens powstania szóstej profesji – „ochroniarza” (pracownika ochrony⁵).*

Sam moment powstania zawodu trudno ustalić, jednakże różne źródła dotyczące rozmaitych kręgów kulturowych wskazują, że *wodzowie plemion, księżęta i królowie otaczali się przybocznymi drużynami złożonymi z najbardziej walecznych i wiernych rycerzy, którzy nie tylko dodawali im splendoru ale strzegli także ich mienia i bezpieczeństwa⁶. U schyłku średniowiecza, w miejsce drużyn księżęcych i królewskich zaczęły powstawać chorągwie nadworne, które przerodziły się w gwardie (królewska, cesarska, honorowa), a następnie w straże, szwadrony, kompanie i półki przyboczne. Z nich to w drugiej połowie XIX wieku zaczęły się wyłaniać wszelkiego rodzaju brygady ochronne, których członkowie z roli żołnierza, policjanta i ochroniarza w jednym, ewoluowali do roli specjalisty w zakresie ochrony osób. Obecnie każde państwo dysponuje wyspecjalizowaną jednostką zajmującą się ochroną ważnych osobistości. Jednostki takie nie gwarantują jednakże bezpieczeństwa wszystkich tych, którzy czują się zagrożeni. Naprzeciw takiemu zapotrzebowaniu*

² Sun Tzu, *Sztuka wojny*, Warszawa 1994, s. 16.

³ Tamże, s. 35.

⁴ A. Stefański, A. Zabłocki, *Ochrona osób*, Warszawa 2001, s. 11.

⁵ Określenie „pracownik ochrony” pojawiło się po raz pierwszy w art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o *ochronie osób i mienia* (Dz. U. nr 114 poz. 740 ze zm.) i oznacza osobę posiadającą licencję pracownika ochrony fizycznej lub licencję pracownika zabezpieczenia technicznego i wykonującą zadania ochrony w ramach wewnętrznych służb ochrony albo na rzecz przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie ochrony osób i mienia, lub osobę wykonującą zadania ochrony w zakresie nie wymagającym licencji.

⁶ Tamże, s. 13.

wychodzą prywatne podmioty gospodarcze świadczące usługi w zakresie ochrony osób i mienia, jak i cały szereg organizacji, i tzw. „wolnych strzelców” zajmujących się ochroną osób w najróżniejszych strefach życia publicznego⁷. Jak zauważył Grzegorz Gozdór, doświadczenia związane z funkcjonowaniem prywatnych struktur ochrony, są w innych państwach zdecydowanie bogatsze. W wielu państwach prywatny sektor ochrony istnieje od ponad 100 lat i jest zaliczany do szerszego zjawiska jakim jest *private policing*⁸. Mark Button, tłumaczy termin *private policing* jako wykonywanie funkcji policyjnych przez podmioty niepubliczne, czyli takie, które nie uzyskują środków finansowych z wpływów z podatków⁹. Jak zauważa Janina Czapska, użycie terminu „private policing” (prywatne policje) pozwala podnieść rangę sektora prywatnego w stosunku do publicznego. Podkreśla się w ten sposób element formalny – prywatny jako każdy, który nie ma charakteru państwowego, a nie element materialny, tzn. osiągnięcie pożądanego celu¹⁰. Wielu innych autorów określa firmy ochrony terminem „prywatny sektor”. W Polsce określenie „prywatne policje” wzbudziło wiele kontrowersji, a jego przeciwnicy, w tym Policja, wskazują, że policja nie może być prywatna. Znajduje to odzwierciedlenie w art. 1a ustawy o Policji¹¹, zastrzegającym nazwę „Policja” wyłącznie dla formacji uregulowanej w tej ustawie. Część autorów prac traktujących o prywatnych firmach ochrony osób i mienia¹², przyjęło podział ochrony na ochronę instytucjonalną, realizowaną przez liczne instytucje państwowe, która normowana jest licznymi ustawami oraz ochronę komercyjną realizowaną przez prywatne podmioty gospodarcze świadczące usługi w zakresie ochrony osób i mienia.

*Ochrona osób w Polsce ma pewne tradycje, sięgające okresu międzywojennego*¹³, jednakże popyt na tego typu usługi, tak naprawdę, rozwinął się dopiero po przemianach ustrojowych, których widocznym skutkiem jest powstawanie grupy osób relatywnie bogatych, zainteresowanych zapewnieniem sobie ochrony osobistej z róż-

⁷ Z. Struk, *Ochrona osób – skrypt do użytku wewnętrznego*, Białystok 2001, s. 5.

⁸ G. Gozdór, *Prywatyzacja bezpieczeństwa. Rola i miejsce prywatnego sektora ochrony w systemie bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Lublin 2012, s. 9.

⁹ M. Button, *Private Policing*, Portland 2002, s. 8–10.

¹⁰ J. Czapska, *Bezpieczeństwo obywateli. Studium z zakresu polityki prawa*, Kraków 2004, s. 159.

¹¹ Art. 1a. Nazwa „Policja” przysługuje wyłącznie formacji, o której mowa w ust. 1. ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2011 nr 287 poz. 1687 ze zm.).

¹² Por. Z. T. Nowicki, *Prywatyzacja ochrony osób i mienia. Refleksje na tle ogólnych ograniczeń wynikających z ustawy o ochronie osób i mienia*, [w:] *Zapobieganie przestępczości w społecznościach lokalnych*, red. J. Czapska, W. Krupiarz, Warszawa 1999, s. 192.

¹³ J. Karabin, *Ochrona osób*, Warszawa 2000, s. 5.

nych względów¹⁴. Niestety w Polsce prywatnemu sektorowi ochrony nie poświęcono jak dotychczas należytej uwagi. Merytoryczną analizę zjawiska zastępują najczęściej dyskusje o zabarwieniu politycznym, których celem nie jest zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego czy udoskonalenie systemu organów ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Społeczny wizerunek prywatnego sektora ochrony w dużym stopniu kształtują media, te zaś informują o prywatnym sektorze zwykle w sytuacji zaistnienia zdarzenia noszącego znamiona przestępstwa z udziałem pracowników ochrony¹⁵. Trafnie podkreśla Janina Czapska, że w Polsce ogólna, generalna dyskusja na ten temat nie toczyła się wcale. [...] Na świecie niewiele jest [...] gruntownych badań naukowych, przede wszystkim empirycznych. Badania rozwijane są w Europie pod dużym wpływem badań północnoamerykańskich, głównie dwóch kanadyjskich naukowców – C. D. Shearinga oraz P. C. Stennina¹⁶. Jeśli analizować zainteresowanie przedstawicieli nauk społecznych tym zagadnieniem, to poza USA, Kanadą, Wielką Brytanią, Holandią i Francją badania znajdują się w początkowej fazie. W Niemczech rozpoczęło je w drugiej połowie lat 90. W Polsce poza wąskim kręgiem autorów specjalizujących się w tej problematyce¹⁷, zagadnienie to nie doczekało się głębszej analizy prawniczej, a w naukach społecznych – w ogóle żadnej. Poza jednym wyjątkiem z 1994 roku brak badań empirycznych, które pozwoliłyby poznać opinie społeczne o tych firmach oraz ich pracownikach. Były to badania empiryczne przeprowadzone na zlecenie „Polityki”¹⁸ i dotyczyły bezpieczeństwa¹⁹.

Celem niniejszego opracowania jest zarys działalności prywatnych firm ochrony w zakresie ochrony osób w Polsce i udowodnienie, że wejście w życie ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia nie zmieniło w sposób istotny przygotowania pracowników ochrony fizycznej do realizacji zadań w obszarze ochrony osób.

---

¹⁴ Tamże.

¹⁵ G. Gozdór, *Prywatyzacja bezpieczeństwa...*, dz. cyt., s. 10.

¹⁶ Por. C. D. Shearing, P. C. Stenning, *Private security: implications for social control*, „Social Problems” 1983, vol. 30, s. 493-506; C. D. Shearing, *Reinventing policing: policing as governance*, [w:] *Privatisierung staatlicher Kontrolle: Befunde, Konzepte, Tendenzen*, red. Sack i in., Baden-Baden 1995, s. 70–87.

¹⁷ Z. T. Nowicki, J. Czapska, E. Ura, T. Hanausek, T. Aleksandrowicz, G. Gozdór, P. Pajorski.

¹⁸ Por. A. Chećko, W. Pawłowski, *Prawa żadni*, „Polityka” 1994, nr 1, s. 12-13.

¹⁹ J. Czapska, *Bezpieczeństwo obywateli...*, dz. cyt., s. 160-161.

W 1989 roku, na skutek uchwalonej w dniu 23 grudnia 1988 r. ustawy o działalności gospodarczej (Dz. U. nr 41, poz. 324 ze zm.), pojawiła się możliwość prowadzenia działalności gospodarczej w obszarze usług ochrony osób i mienia. *Ustawa ta regulowała jedynie konieczność uzyskania koncesji w zakresie usług ochrony osób i mienia, detektywistycznych oraz w sprawach paszportowych²⁰, a na podstawie nowelizacji z 1993 r. – także możliwości kontrolowania tych firm²¹. Przepisy te nie określały warunków uzyskania koncesji, nakazując de facto jedynie złożenie wniosku, przedstawienie świadectwa niekaralności oraz wniesienie stosownej opłaty²². Ustawa ta nie określała też żadnych szczególnych wymagań jakie powinni spełniać pracownicy firm świadczących usługi ochrony osób i mienia. Jedynym zapisem określającym, w sposób bardzo ogólny, wymagania stawiane pracownikom był przepis art. 3, ust. 2 wspomnianej ustawy, którego treść wskazywała na to, że: *przedsiębiorca jest obowiązany zapewnić, aby prace, zajęcia lub czynności w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej były wykonywane przez osoby legitymujące się odpowiednimi kwalifikacjami, jeżeli z przepisów odrębnych ustaw wynika obowiązek posiadania takich kwalifikacji²³. W samej koncesji był natomiast, również ogólny tylko, zapis mówiący w pkt. 4, że podstawowymi warunkami wykonywania działalności, jest: *przestrzeganie przepisów gwarantujących nienaruszalność praw i wolności obywateli oraz przepisów dotyczących ochrony porządku publicznego²⁴, a także zatrudnianie pracowników spełniających wymogi stawiane osobom uprawnionym do posiadania broni i które nie były karane za przestępstwo umyślne²⁵.***

Brak jasnych przepisów określających w sposób jednoznaczny wymagania w stosunku, zarówno, do samych podmiotów gospodarczych, świadczących usługi w zakresie ochrony osób i mienia, jak i zatrudnionych w nich pracowników spowodował, że *większość angażowanych pracowników ochrony ma bardzo mgliste pojęcie o zasadach i metodach ochrony, nie wspominając już o jej organizacji. Zatrudniano bowiem ludzi przypadkowych, nie przygotowanych do realizacji trudnych i nieraz bardzo odpowiedzialnych zadań²⁶. Jedynymi osobami, które w praktyce mogły wykonywać w miarę profesjonalnie usługi związane z ochroną osób, byli,*

---

²⁰ Ustawa z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. nr 41, poz. 324 ze zm.), art. 11 ust. 1, pkt. 11 i 11a.

²¹ W. Bajgier, B. Stanejko, *Ochrona osób i mienia*, Warszawa 2010, s. 53.

²² T. Aleksandrowicz, *Ustawa o ochronie osób i mienia. Komentarz*, Warszawa 2002, s. 10.

²³ Ustawa z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej..., art. 3 ust. 2.

²⁴ Decyzja (koncesja) MSW z dnia 6.11.1991 r., nr K 1422/91, pkt 4.

²⁵ Tamże.

²⁶ A. Zagórska, *Poradnik agenta ochrony*, Toruń 1995, s. 8.

jak podaje Tomasz Aleksandrowicz, emerytowani *funkcjonariusze Milicji Obywatelskiej i Służby Bezpieczeństwa MSW*²⁷. Autor niniejszego opracowania, z własnego doświadczenia²⁸ wie, że nie były to jedyne osoby mogące w tamtym okresie w miarę profesjonalnie realizować zadania związane z ochroną osób. Istniała bowiem grupa zapaleńców, niezwiązanych w żaden sposób z byłymi czy aktualnymi formacjami mundurowymi, czy też służbami lub instytucjami, mającymi za zadanie zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, która prawie od samego początku funkcjonowania w Polsce firm ochrony, podnosiła swoje kwalifikacje²⁹ na różnego rodzaju kursach organizowanych w kraju i za granicą, mających na celu przygotowanie profesjonalnych pracowników ochrony. Jednakże z powodu wspomnianego już wcześniej braku przymusu ustawowego w tej materii była to tylko garstka osób. Dużą grupę pracowników zatrudnionych w firmach ochrony stanowiły osoby posiadające różne wykształcenie, zróżnicowany był ich zawód, jak i wiek oraz kwalifikacje i przygotowanie (kompetencje³⁰) do zawodu pracownika ochrony. Część tych osób posiadała kwalifikacje zdobyte na kilkudniowych bądź kilkumiesięcznych kursach, część nie posiadała jakiegokolwiek przygotowania³¹.

W tamtym okresie przyjęło się w Polsce, w mowie potocznej, stosunkowo pejoratywne określenie pracowników ochrony realizujących zadania w zakresie

---

²⁷ T. Aleksandrowicz, *Ustawa o ochronie osób...*, dz. cyt., s. 10.

²⁸ Autor realizuje czynności związane z ochroną osób i mienia od połowy lat 80 ubiegłego wieku, a w latach 1992-2010 prowadził własną firmę ochrony.

²⁹ Kwalifikacje – zespół umiejętności, uprawnień i wiedzy (w tym także doświadczenia) umożliwiających pełnienie danej funkcji, zajmowania danego stanowiska pracy czy wykonywania danego zawodu, K. Padzik, *Leksykon HRM. Podstawowe pojęcia z dziedziny zarządzania zasobami ludzkimi*, Warszawa 2003, s. 38.

³⁰ Kompetencja – w świetle nowoczesnego podejścia do zarządzania zespołami ludzkimi jest to sześcioaspektowy, sześciowymiarowy konstrukt obejmujący: wiedzę, umiejętności, uprawnienia, motywację wewnętrzną (w tym motywację zawodową), zbiór wzorców zachowań oraz cechy charakterystyczne. Kompetencja jest więc szeroko rozumianą i szeroko definiowaną charakterystyką pracownika, ukazującą jego przygotowanie do wykonania konkretnego zawodu lub zajmowania konkretnego stanowiska pracy, która jest opisywana na jak największej liczbie z wszystkich sześciu wymiarów (nie wszystkie cechy dadzą się przedstawić w kontekście wszystkich sześciu wymiarów). Wybrane przykłady kompetencji to: zarządzanie ludźmi, zarządzanie organizacją, efektywność, komunikacja. Każda z wymienionych przykładowo kompetencji jest dodatkowo definiowana przez zbiór podkompetencji. Kompetencja w takim ujęciu nie jest synonimem terminu: uprawnienie, choć taka jej definicja jest stosowana ogólnie poza dziedziną zarządzania zespołami ludzkimi, tamże, s. 35.

³¹ Por. J. Krajewski, R. Pisera, M. Fisher, *Cena bezpieczeństwa*, „Businessman”, październik 1997, s. 26; G. Gozdór, *Prywatyzacja bezpieczeństwa...*, dz. cyt., s. 115.

ochrony osób. Nazwano ich „goryłami” i termin ten funkcjonuje jeszcze czasami w chwili obecnej. Określenie to, zdaniem autora niniejszego opracowania, ma dwa powody. Pierwszy – to przyjęcie terminologii używanej często na całym świecie, w latach 60, 70 i 80 ubiegłego wieku, a mające swoje źródło w nazwie członków ochrony osobistej prezydenta Charille’a de Gaulle’a – „Les Gorilles”³². Drugi – to stereotyp ochroniarza będącego tępym osiłkiem kojarzącym się, po części ze względu na fizjonomię, a po części ze względu na zachowanie, z gorylem. Jak zauważa Zbigniew Struk, w *literaturze sensacyjnej zwłaszcza anglojęzycznej, pojawia się określenie „goryl”, które zdaniem profesjonalistów jest obraźliwe tak samo jak belfer, glina czy pismak. Wielkie mięśnie, szybkie oko, sprawne „chwytny” ręce, to wyróżniające cechy „goryli”, osiłków bez większego przygotowania*³³.

W początku lat 90. w Polsce, z usług firm ochrony parających się ochroną osób, korzystają głównie biznesmeni – nuworysze paradujący w białych skarpetkach choć nie tylko. Korzystają również artyści, aktorzy oraz przedstawiciele pozostałych wolnych zawodów. Czasami trafia się polityk. Zaczynają się pojawiać celebryci³⁴. Pod pozorem usługi ochrony osób otrzymują to co się wydaje, że jest taką ochroną, zarówno przedsiębiorcy prowadzącemu firmę ochrony, jak i jego pracownikom. Jak już zostało wspomniane, kwalifikacje osób realizujących takie zadania są przeważnie mniej niż znikome. Część z tych osób posiada jakieś doświadczenia wyniesione ze służb mundurowych, część stara się brać udział w różnego rodzaju kursach i szkoleniach, ale przeważający odsetek pracowników ochrony to ludzie, którzy nie mają żadnego doświadczenia i żadnych kwalifikacji w tym zakresie. Dobierani są do tego typu zadań na podstawie wyglądu (budowy fizycznej) i doświadczeń w sztuka i sportach walki. Poszukiwani są karatecy, zapaśnicy, judocy, bokserzy. Mają odstraszać samym wyglądem, budzić respekt. Wielu jest takich jak dwaj z bohaterów

³² Por. C. Scicolone, *La vera storia della nascita della moderna Guardia del Corpo (Bodyguard)* <http://www.europeanbodyguard.it/StoriaBodyguardModerni.aspx> [portal internetowy European Bodyguard Association poświęcony nowożytnej historii bodyguardingu], dostęp: 21.05.2013 r., godz. 18:45; International Bodyguard Association Information Pack 1998, s. 2.

³³ Z. Struk, *Ochrona osób. Skrypt do użytku wewnętrznego*, maszynopis powielony, Białystok, s. 4. **Niedatowany.**

³⁴ Celebryta (ang. *Celebrity*) – osoba często występująca w środkach masowego przekazu i wzbudzająca ich zainteresowanie, bez względu na pełniony przez nią zawód (najczęściej są to aktorzy, piosenkarze, uczestnicy reality show, sportowcy, czy dziennikarze). Zgodnie z definicją sformułowaną przez Daniela Boorstina w 1961 roku *celebryt – to osoba, która jest znana z tego, że jest znana*. Słowo *celebryt* nie jest dokładnym synonimem gwiazdy, sławy, idola, autorytetu. Por. W. Godzic, *Znani z tego, że są znani. Celebryci w kulturze tabloidów*, Warszawa 2007, s. 44.

artykułu Mateusza Myślickiego: *Adam ćwiczy kulturystykę i kiedyś trenował karate. Poza tym nigdy nie miał żadnego doświadczenia w tej pracy. Dopiero od niedawna uczy się w szkole ochroniarskiej. Słabe kwalifikacje wśród pracowników ochrony nie są rzadkością. – Kwalifikacje? Nie, nie potrzeba żadnych kwalifikacji. Tam przyjmują każdego z marszu, jedyne, co jest potrzebne, to świadectwo niekaralności – mówi Tomek, dwudziestoparolatek, student Politechniki Wrocławskiej*³⁵. Już wtedy utarło się w opinii publicznej i w „wyznawcach kultu ochroniarza”, że: *owszem duży facet zawsze na 1 miejscu chociażby dlatego że już samo to że jest spory odstrasza. [...] Najważniejsza psycha najlepszy ochroniarz to napakowana świnia ze zryta psychą uwierzcie mi że żadna sztuka walki przy takim kolesiu nie skutkuje*³⁶.

Brak kwalifikacji wśród pracowników ochrony nie był spowodowany brakiem możliwości odbycia szkoleń specjalistycznych mogących być co najmniej przydatnymi w zawodzie, ale brakiem ustawowego obowiązku zatrudniania osób posiadających odpowiednie kwalifikacje, a realizujących tak odpowiedzialne zadanie, jakim jest ochrona osób. Już na początku lat 90. ubiegłego wieku można było brać udział w szkoleniach specjalistycznych w zakresie ochrony osób. Szkolenia takie organizowała m.in. prywatna firma ochrony SET Sp. z o.o. z Warszawy. Prowadziła ona kursy pracowników ochrony w oparciu o program International Bodyguard Association³⁷ (IBA). Pierwszy taki kurs odbył maju 1990 roku i uczestniczyli w nim Leszek Drewniak, Jacek Pietrzak, Janusz Raczyński, Paweł Rafalski, Krzysztof Toczyski. Szkolenie obejmowało 40 godzin zegarowych, teorii i praktyki z następujących dziedzin:

- historia i rola ochrony osobistej,
- organizacja i taktyka drużyny ochrony,
- analiza zagrożeń,
- taktyka eskortowania,
- walka wręcz (samoobrona i obezwładnianie),

---

³⁵ M. Myślicki, *Chronić każdy może?* <http://studente.pl/artykuly/artukul/1015/Chronic-kazdy-moze/> (dostęp 22.05.2013).

³⁶ Merlin88, *OCHRONA (Masówki, bramki, patrole, vip itd pytania i odp)*, http://www.atleci.pl/topic/5871-ochrona-masowkibramkipatrolevip-itd-pytania-i-odp/page__st__20 (dostęp 23.05.2013).

³⁷ International Bodyguard Association – Międzynarodowe Stowarzyszenie Pracowników Ochrony Osób powołane do życia w Paryżu, w grudniu 1957 roku przez majora francuskich Para – Comando Luciena Victora Otta, weterana wojny w Indochinach, agenta francuskiego wywiadu wojskowego (*Deuxieme Bureau*). IBA jest międzynarodową organizacją pozarządową skupiającą swoich członków w 97 krajach i posiadającą swoje przedstawicielstwa w 60 krajach (w tym w Polsce).

- zasady obsługi broni,
- pierwsza pomoc,
- jazda ochronna.

Kolejne szkolenie pod patronatem IBA, ale o nieco tylko innym profilu, odbyło się w październiku 1990 roku. Jego program obejmował 30 godzin dydaktycznych. Przeprowadzono zajęcia teoretyczne i praktyczne z zakresu: samoobrony i obezwładniania, ochrony obiektów, konwojowania, obsługi broni, elektronicznych systemów zabezpieczeń, eskortowania, prawnych aspektów ochrony i pierwszej pomocy. Od tamtej pory, co roku w Warszawie, w polskim oddziale IBA, odbywa się kurs podstawowy ochrony osób, tzw. Basic Bodyguard Skills Course, trwający 60 godzin i obejmujący swym programem, między innymi tematykę taką jak:

- analiza zagrożeń w ochronie osobistej,
- piesze szyki ochronne,
- zasady poruszania się w kolumnie pojazdów ochronnych,
- techniki antypodśluchowe w ochronie VIP,
- techniki antybombowe w ochronie VIP,
- prawne aspekty zawodu,
- pierwsza pomoc przedlekarska,
- zasady posługiwania się bronią w krótkich dystansach w ochronie VIP,
- techniki ochrony podczas eskortowania VIP.

Absolwenci kursu podstawowego (Basic) IBA otrzymują międzynarodowy dyplom ukończenia kursu (w języku angielskim) oraz mogą wystąpić o członkostwo w IBA. Członkowie IBA są zobowiązani przynajmniej raz w roku uczestniczyć w szkoleniach tzw. „odświeżających” – Refresher Bodyguard Skills Course, trwających 20 godzin. Kursy tego typu (Refresher) organizowane są 2-3 razy w roku i stanowią doskonalenie wiedzy i umiejętności z wybranych zagadnień kursu podstawowego w rozszerzonym zakresie. Tematyka tych szkoleń obejmuje m.in.:

- szyki ochronne w praktyce,
- trening praktycznej jazdy ochronnej (defensywnej i ofensywnej),
- trening strzelania z broni palnej krótkiej i długiej,
- ochrona VIP przed zagrożeniem snajperskim,
- techniki obserwacji i kontrolobserwacji w ochronie VIP,
- techniki i sposoby stosowania i wykrywania elektronicznych systemów podsłuchu i podglądu,
- szacowanie zagrożeń i planowanie strategii ochrony VIP,
- trening technik samoobrony oraz taktyki podejmowania interwencji w ochronie VIP,
- trening elementów taktyki szturmowania pomieszczeń,

- pierwsza pomoc przedmedyczna,
- rozpoznanie i zabezpieczenie pirotechniczne obszarów, obiektów i urządzeń,
- taktyka i techniki ochrony VIP w rejonach podwyższonego ryzyka oraz objętych konfliktem zbrojnym,
- inne wg zapotrzebowania.

Absolwenci kursu odświeżającego (Refresher) IBA otrzymują międzynarodowy dyplom ukończenia kursu (w języku angielskim).

Zaletą systemu szkolenia w IBA jest unifikacja zachowań i procedur, t. j. jednakowy system postępowania, bez względu na miejsce, w którym są szkoleni pracownicy ochrony. Pozwala to na tworzenie zespołów lub wspieranie ich przez osoby z różnych krajów. Postępują one według tych samych reguł, szczególnie podczas wystąpienia zagrożenia³⁸. Poza szkoleniami odświeżającymi, członkowie International Bodyguard Association mogą uczestniczyć w szkoleniach specjalistycznych zwanych „Trening Specjalny” (Special Training), obejmujących takie kursy jak np.: Protective Driving³⁹, VIP Residence Security Team⁴⁰, Bodyguard Paramedicine⁴¹, Yacht and Maritime Protections⁴², czy też VIP Aviation⁴³.

W 1992 roku wszedł na ekrany kin film w reżyserii Micka Jaksona, pt.: Bodyguard (The Bodyguard). W roli tytułowej wystąpił Kevin Costner, a partnerowała mu Whitney Houston. Od tamtej pory na naszym gruncie powoli zaczął funkcjo-

---

³⁸ M. Jędrzejczak, *Łapacz kul, to zdecydowanie za mało!*, Przegląd Strzelecki „Arsenal”, maj 2009, s. 27.

³⁹ Protective Driving (jazda ochronna) – specjalistyczny kurs jazdy ochronnej, przeznaczony dla członków IBA będących kierowcami pojazdów przewożących osoby ochraniające lub pojazdów eskorty.

⁴⁰ VIP Residence Security Team (zespół ochrony rezydencji VIPa) – specjalistyczny kurs przeznaczony dla członków IBA traktujący o ochronie i zabezpieczeniu technicznym rezydencji osoby ochraniającej.

⁴¹ Bodyguard Paramedicine (paramedycyna ochroniarska) – specjalistyczny kurs przeznaczony dla członków IBA przygotowujący członków zespołów ochrony osób do udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

⁴² Yacht and Maritime Protections (ochrona jachtu i jednostki morskiej) – specjalistyczny kurs przeznaczony dla członków IBA obejmujący tematykę związaną z ochroną jednostek pływających na wodach śródlądowych i morskich, ich zabezpieczenia technicznego oraz ochrony VIPa w porcie lub marinie.

⁴³ VIP Aviation (lotnictwo VIP) – specjalistyczny kurs przeznaczony dla członków IBA realizujących zadania ochrony VIPa na pokładach statków powietrznych oraz w portach lotniczych.

nować, dla określenia pracownika ochrony osób, termin „bodyguard” oznaczający, w dosłownym tłumaczeniu z języka angielskiego, „strażnika ciała”⁴⁴.

Brak ustawowych regulacji zawodu spowodował to, że osobom wykonującym zadania w firmach przysługiwały wyłącznie tzw. uprawnienia obywatelskie. Oznaczało to jedynie prawo do obrony koniecznej, działania w stanie wyższej konieczności oraz zatrzymania sprawcy na gorącym uczynku albo w bezpośrednim pościgu i przekazania go niezwłocznie organom policji (tzw. zatrzymanie obywatelskie). Przysługiwały również uprawnienia przewidziane w kodeksie cywilnym, przede wszystkim tzw. uprawnienia powierzone – art. 734 § 2. Zgodnie z postanowieniami tego artykułu zleceniodawca (właściciel) daje zleceniobiorcy umocowanie do wykonania jakiejś czynności, w takim zakresie, w jakim sam posiada uprawnienie [...]”⁴⁵. Największym atutem przy rekrutacji pracowników ochrony, w tamtym okresie, było posiadanie przez nich indywidualnego pozwolenia na broń, wydawanego na podstawie przepisów ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych⁴⁶.

Brak szczegółowych uregulowań prawnych spowodował olbrzymie trudności w ustaleniu poziomu przygotowania zawodowego pracowników ochrony do realizacji przydzielanych im specyficznych zadań z zakresu ochrony osób. *W trosce o poziom kwalifikacji zawodowych niektóre firmy uruchomiły własne ośrodki szkolenia, inne korzystały z pomocy firm wyspecjalizowanych w szkoleniu pracowników ochrony*⁴⁷. W tym przypadku problemem był brak instruktorów – szkoleniowców, którzy mieliby chociaż pojęcie o specyfice zawodu pracownika ochrony osób. Pamiętać przy tym należy, że specyfika zawodu determinuje sposób i zakres szkolenia osoby mającej wykonywać lub już wykonującej zadania z zakresu ochrony osób, a ją z kolei determinują występujące w tym obszarze zagrożenia. W tym miejscu, należy zwrócić uwagę na fakt, iż pomimo zawężania działań, firm ochrony i ich pracowników do ochrony osób czyli, jak chce późniejsza ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia, do działania mającego na celu zapewnienie bezpieczeństwa życia, zdrowia i nietykalności osobistej, tak naprawdę pracownik ochrony fizycznej osoby dba o jej bezpieczeństwo, w szerokim tego słowa znaczeniu. W tym miejscu warto przytoczyć za Waldemarem Kitlerem znaczenie pojęcia bezpieczeństwo. *Bezpieczeństwo jest więc – w znaczeniu ogólnym – wewnętrzną ufnością, spokojem ducha i pewnością, właściwie lub fałszywie uzasadnioną w okolicznościach rodzących podstawy do obaw. Jest też przekonaniem, lepiej lub gorzej uzasadnionym, że w obliczu*

⁴⁴ Por. K. Chmielarz, *Bodyguard*, Tarnów 1999, s. 39.

⁴⁵ W. Bajgier, B. G. Stanejko, *Ochrona osób i mienia...*, dz. cyt., s. 55.

⁴⁶ Ustawa z dnia 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (Dz. U. nr 6, poz. 43 ze zm.).

⁴⁷ W. Bajgier, B. G. Stanejko, *Ochrona osób i mienia...*, dz. cyt., s. 56.

różnych trudności, słabości wyzwań i zagrożeń, lub przynajmniej ich symptomów, stan rzeczy – w jakim się znajduje określony podmiot – pozwala mu czuć się bezpiecznie⁴⁸. W świetle tej definicji wydaje się być dalece niewystarczającym stwierdzenie, że pracownik ochrony osób ma być tylko i wyłącznie osobą realizującą działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa życia, zdrowia i nietykalności osobistej chyba, że pojęcie „bezpieczeństwo życia” przyjęte tu zostanie w bardzo szerokim znaczeniu biorąc pod uwagę wszelkiego rodzaju zagrożenia. Przy czym, przez zagrożenia rozumie się *pośrednie lub bezpośrednie destrukcyjne oddziaływania na podmiot*. [...] *Rozróżnia się zagrożenia potencjalne i realne; subiektywne i obiektywne; zewnętrzne i wewnętrzne; militarne i niemilitarne (polityczne, ekonomiczne, społeczne, informacyjne, ekologiczne, przyrodnicze itp.); kryzysowe i wojenne, intencjonalne i przypadkowe (losowe)*. *W opisie zagrożeń intencjonalnych wyróżnić można cztery elementy: aktor, jego intencje, możliwości oraz czas na reakcję. Poziom zagrożenia wzrasta wraz z narastaniem wrogości przeciwnika, rozwojem jego możliwości oraz skracaniem się czasu na reakcję*⁴⁹.

Pomimo tak szerokiego pojmowania zagrożeń do momentu ogłoszenia ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia nikt, zarówno pracownicy, przedsiębiorcy jak i klienci firm ochrony nie przykładali wagi do sposobu realizacji zadań w zakresie ochrony osób jak i kwalifikacji realizujących te zadania pracowników ochrony. O ile nie należy się specjalnie dziwić klientom firm ochrony, gdyż większość z nich nie orientowała się w ogóle w możliwościach realizacji tego typu zadań przez pracowników ochrony i podmioty gospodarcze świadczące usługi z zakresu ochrony osób i mienia, o tyle dziwnym, a wręcz nieetycznym i niemoralnym było oferowanie przez firmy usług wykonywanych przez nieprzygotowany do tego rodzaju zadań personel. Trzeba się w tym miejscu zgodzić z opinią Juliusza Piwowarskiego, iż: *należy bezustannie podkreślać, że skuteczność działań służących niesieniu pomocy musi opierać się na solidnej podstawie moralno-etycznej u tych, którzy tę pomoc niosą*⁵⁰.

Kwestia odpowiedzialności moralno-etycznej zarówno pracowników ochrony osób, jak i samych przedsiębiorców prowadzących koncesjonowaną działalność

---

⁴⁸ W. Kitler, *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie, Uwarunkowania, System*, Warszawa 2011, s. 22-23.

⁴⁹ S. Koziej, *Bezpieczeństwo: istota, podstawowe kategorie i historyczna ewolucja*, „Bezpieczeństwo Narodowe” nr II – 2011/18, s. 29.

⁵⁰ J. Piwowarski, *Etyka funkcjonariusza policji. Źródła, motywacje, realizacja*, Kraków 2012, s. 216.

gospodarczą, była i jest czasami poruszana⁵¹. Pomimo tego ten obszar do dziś pozostawia wiele do życzenia i wypada w tym miejscu zgodzić się z Richardem Weaverem, że są podstawy, by uważać, że współczesny człowiek stał się moralnym idiotą. Tak niewielu jest tych, którzy zadają sobie trud oceny swego życia [...]”⁵². Jak pisze Jacek Lipiec w „Kole etycznym” specjalnym obszarem refleksji etycznej okazuje się właśnie ochrona ludzkiego bezpieczeństwa. [...] Chodzi o ogół przypadków zagrożenia życia i mienia w wyniku zamierzonych, wrogich i agresywnych działań ludzkich. Wymaga ona też, [...], wskazania na pewne dyspozycje i walory moralne podmiotów, ujawniające się jako cnoty przygotowania profesjonalnego⁵³.

Chociaż etyka i moralność idą, a przynajmniej powinny iść, w parze z profesją pracownika ochrony, to niniejsze opracowanie nie dotyczy wprost pojęć filozoficznych i dywagacje na ten temat w tym miejscu nie są zbyt potrzebne. Toteż ten wątek można podsumować stwierdzeniem, że ci, którzy szanują samych siebie i w swoim życiu kierują się uczciwością – co zawsze wymagało, a dziś, kiedy wszystko jest „towarem”, wymaga szczególnej odwagi – zapewne są w stanie zmierzyć się z wyzwaniem dotyczącym udziału etyki w osiągnięciu sensu i celowości własnej egzystencji⁵⁴.

Wracając zatem do meritum, należy spojrzeć na przygotowanie pracowników ochrony realizujących zadania ochrony osób przed wejściem w życie ustawy o ochronie osób i mienia przez pryzmat zagrożeń (choćby tylko tych typowych), na jakie narażone są ochraniane osoby. Do zagrożeń tych, należy zaliczyć wszelkiego rodzaju zamachy przy użyciu broni palnej – z bliska i z daleka, przy użyciu broni białej – z bliska i z daleka, przy użyciu materiałów wybuchowych (z wykorzystaniem improwizowanych urządzeń wybuchowych i z wykorzystaniem dedykowanych urządzeń wybuchowych⁵⁵), przy użyciu bojowych środków trujących (w tym psychomimetycznych i psychotropowych) oraz toksycznych środków przemysłowych, przy użyciu środków promieniotwórczych, przy użyciu broni biologicznej,

---

⁵¹ Np. K. Chmielarz, *Bodyguard*, Tarnów 1999, w różnych miejscach; P. Pajorski, *Pracownik ochrony – etyka „parobka” czy rycerza – wojownika?*, Kraków, w druku.; A. Stefański, A. Zabłocki, *Ochrona osób*, Warszawa 2011, w różnych miejscach.

⁵² R. Weaver, *Idee mają konsekwencje*, Kraków 1996, s. 9.

⁵³ J. Lipiec, *Koło etyczne*, Instytut Filozofii UJ, Kraków 2005, s. 248.

⁵⁴ J. Piwowski, B. Płonka, *Etyka w administracji i zarządzaniu publicznym, Motywacje, Rewalizacja, Bezpieczeństwo*, Kraków 2012, s. 13.

⁵⁵ Za dedykowane urządzenia wybuchowe autor uznaje granaty i miny oraz inne narzędzia walki przystosowane fabrycznie (niewymagające żadnych przeróbek) do detonowania umieszczonego w nich materiału wybuchowego. Przy użyciu zapalnika uruchamianego mechanicznie, elektrycznie, elektronicznie, akustycznie, optycznie lub drogą radiową.

przy użyciu innych niebezpiecznych przedmiotów⁵⁶, ataki w celu uprowadzenia, szantaże, wszelkiego rodzaju ataki mające na celu ośmieszenie, skompromitowanie lub deprecjacji ochraniaanej osoby. Poza zamachami skierowanymi bezpośrednio na osobę ochraniaaną, do zagrożeń należy także zaliczyć zagrożenia pochodzące od sił natury, zagrożenia techniczne, terroryzm oraz inne zagrożenia niezdefiniowane w niniejszym opracowaniu.

Patrząc na dysfunkcje w branży ochrony, nie należy się dziwić, że *taka sytuacja wywołała uzasadniony niepokój nie tylko ze strony opinii publicznej, która niejednokrotnie spotykała się z brutalnością i bezprawnością działania ochroniarzy, lecz także przedstawiciele władz państwowych i samego środowiska ochroniarskiego, starającego się tworzyć pozytywny wizerunek swojej działalności. Pierwsze próby wprowadzenia regulacji ustawowych działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu usług w zakresie ochrony osób i mienia miały miejsce już w 1993 r.*⁵⁷. Nie przyniosły one oczekiwanych rezultatów choć spiritus movens jednego z pierwszych projektów ustawy był Krajowy Związek Pracodawców Agencji Ochrony Mienia, Osób i Usług Detektywistycznych. Propozycja Związku zakładała, że działalność branży będzie regulowana ustawą lub dekretem, kryteria wydawania koncesji będą zaostrzone, pojawiają się licencje dla pracowników, nastąpi weryfikacja wydanych już koncesji, zostaną określone prawa i obowiązki ochroniarzy, ustalone zostaną środki służące do realizacji ochrony obiektów i osób, wprowadzony zostanie nadzór i kontrola policji, MSW lub innego uprawnionego do tych czynności organu według określonych kryteriów⁵⁸. Ujednolicone zostanie szkolenie pracowników firm ochrony i wprowadzony zostanie egzamin. *Ustawa powinna także określać zasady współpracy agencji z Policją*⁵⁹. Jak zauważa Tomasz Aleksandrowicz, *generalnie rzecz biorąc,*

---

⁵⁶ Przy dokonywaniu oceny „niebezpieczności” przedmiotu z punktu widzenia kwalifikacji prawnej z art. 223 k.k. (także art. 280 § 2 k.k.), istotne znaczenie będą miały takie cechy (właściwości) przedmiotu, które sprawiają, że wykorzystanie zwykłych funkcji lub działania przedmiotu przeciwko człowiekowi spowoduje powstanie realnego zagrożenia o równowartości odpowiadającej użyciu broni palnej lub noża (Postanowienie z dnia 29 maja 2003 r. I KZP 13/03). Cechami przedmiotu nadającymi mu właściwość bycia niebezpiecznym są, np. tnące, kłujące i ostre powierzchnie. Tak, więc takim przedmiotem z art. 159 kk. może być np. łom, kamień, wszelkiego rodzaju narzędzia ostre, młotek <http://prawoity.pl/wiadomosci/pojecie-innego-niebezpiecznego-przedmiotu-w-art-159-kodeksu-karnego-z-orzecznictwem> (dostęp 24.05.2013).

⁵⁷ T. Aleksandrowicz, *Ustawa o ochronie osób...*, dz. cyt., s. 12.

⁵⁸ Por. tamże, s. 12-13.

⁵⁹ A. Marszałek, *MSW i detektywi projektują nowe przepisy*, „Rzeczpospolita” z 27 maja 1993 r. ([http://archiwum.rp.pl/artukul/4260-MSW-i-detektywi-projektuja-nowe-przepisy.html?_Rzeczpospolita-4260?_=1#.VGUDGcmYXIU](http://archiwum.rp.pl/artukul/4260-MSW-i-detektywi-projektuja-nowe-przepisy.html?_=Rzeczpospolita-4260?_=1#.VGUDGcmYXIU))

postulaty te odpowiadały potrzebom całego środowiska, które zainteresowane było zarówno eliminacją z zawodu osób przypadkowych, nieprzygotowanych profesjonalnie do jego wykonywania, jak i uzyskaniem uprawnień pozwalających na podejmowanie skutecznych działań interwencyjnych bez konieczności łamania prawa; w świetle ówczesnych przepisów pracownik agencji ochrony miał takie same uprawnienia do podejmowania interwencji jak każdy obywatel⁶⁰.

Pomimo wielu korzyści, jakie niósł ze sobą projekt, nie został on przyjęty i w latach następnych trwały intensywne prace nad kolejnymi projektami ustawy, które bądź to poszerzały bądź ograniczały uprawnienia firm ochrony i ich pracowników.

W wyniku licznych sygnałów o patologii w obszarze usług ochrony osób i mienia Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w okresie od czerwca 1996 r. do lutego 1997 r. kontrolę w zakresie nadzoru organów administracji państwowej nad niepaństwowymi formacjami uzbrojonymi⁶¹. Za cele kontroli przyjęto zbadanie rozmiarów i form działalności niepaństwowych specjalistycznych formacji uzbrojonych oraz procesu koncesjonowania tej działalności pod względem legalności i rzetelności. Ponadto celem kontroli była ocena organów administracji państwowej w zakresie wykonywania funkcji kontrolnych nad tymi formacjami, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczenia interesów państwa oraz dóbr osobistych obywateli⁶².

W wyniku przeprowadzonej kontroli zawnioskowano o podjęcie pilnych działań na rzecz uporządkowania statusu prawnego podmiotów prowadzących działalność w zakresie usług ochrony osób i mienia, a także dostosowania rozwiązań w tym zakresie do wymogów państwa prawa, tak by interes państwa i obywateli był skutecznie chroniony⁶³. Spowodowało to przyspieszenie prac związanych z powstającą ustawą o ochronie osób i mienia. Po szerokich konsultacjach i burzliwych dyskusjach oraz pomimo podnoszenia zarzutów, że firmom ochroniarskim nie zależy na tym, żeby ta ustawa powstała⁶⁴ dnia 22 sierpnia 1997 r. Sejm RP przyjął ustawę o ochronie osób i mienia.

Ustawa o ochronie osób i mienia, w momencie jej ogłoszenia składała się z pięćdziesięciu ośmiu artykułów ujętych w dziewięciu rozdziałach. Określa ona⁶⁵:

- obszary, obiekty i urządzenia podlegające obowiązkowej ochronie,

---

⁶⁰ T. Aleksandrowicz, *Ustawa o ochronie osób...*, dz. cyt., s. 13.

⁶¹ W. Bejgier, B. G. Stanejko, *Ochrona osób i mienia...*, dz. cyt., s. 59; Informacje o wynikach kontroli NIK opracowane w roku 1997, maszynopis powielony.

⁶² W. Bejgier, B. G. Stanejko, *Ochrona osób i mienia...*, dz. cyt., s. 59.

⁶³ Tamże.

⁶⁴ Tamże, s. 61.

⁶⁵ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia..., art. 1.

- zasady tworzenia i funkcjonowania wewnętrznych służb ochrony,
- zasady prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia,
- wymagane kwalifikacje i uprawnienia pracowników ochrony,
- nadzór nad funkcjonowaniem ochrony osób i mienia,
- zasady ochrony transportowanej broni, amunicji, materiałów wybuchowych, uzbrojenia, urządzeń i sprzętu wojskowego.

W art. 2 pkt. 4 ustawy znalazła swoje miejsce definicja ochrony osób. Ustawodawca określił ją jako działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa życia, zdrowia i nietykalności osobistej⁶⁶. Wydaje się, że słuszne przytoczenie w tym miejscu opinii wyrażonej przez Grzegorza Gozdóra na temat pojęcia „ochrona osób”. Zauważa on, że definicja pojęcia ochrona osób jest z punktu widzenia zasad obowiązujących w języku polskim nie do końca poprawna i czytelna⁶⁷ i właściwszym byłoby przyjęcie definicji, w myśl której *ochrona osób to działania mające na celu zapobieganie i odpieranie bezprawnych zamachów na życie, zdrowie i nietykalność osobistą (por. art. 1 ust. 2 ustawy z 6.4.1990 r. o Policji, t.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58 ze zm.)*⁶⁸. Powołując się nadal na Grzegorza Gozdóra należy przyjąć, że *ochrona osób to działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa nie tylko życia i zdrowia, ale także nietykalności osobistej. Są to więc działania mające na celu zapobieganie i likwidowanie jakichkolwiek zamachów mających na celu pozbawienie człowieka życia, wyrządzenia uszczerbku na zdrowiu czy naruszenie strefy nietykalności osobistej w inny sposób, nie powodujący uszczerbku na zdrowiu*⁶⁹. Zdaniem autora niniejszego opracowania definicję tę należy rozbudować o zapobieganie zniesławieniu i ochronę danych osobowych (np. wizerunku). Niestety, jak dobrze zauważa to Zbigniew Tomasz Nowicki, w świetle obecnej definicji pracownik ochrony nie może [...] *wykorzystywać środków ochrony do ochrony innych dóbr osobistych np. czci osoby ochranianej [...]. Oznacza to, że pracownicy ochrony mają ograniczony zakres działalności. [...]*⁷⁰. Zdaniem Zbigniewa Tomasza Nowickiego (i należy się z nim zgodzić) *ustawodawcy zabrakło wyobraźni. Patrzył na ochronę, w szczególności komercyjną, przez pryzmat uzbrojonych formacji ochronnych działających zwłaszcza w zamkniętych obiektach podlegających obowiązkowej ochronie*⁷¹.

⁶⁶ Tamże, art. 2, pkt 4.

⁶⁷ G. Gozdór, *Ustawa o ochronie osób i mienia. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 51-52.

⁶⁸ Tamże, s. 52.

⁶⁹ Tamże.

⁷⁰ Z. T. Nowicki, *Prywatyzacja ochrony osób...*, dz. cyt., s. 195.

⁷¹ Tamże, s. 195-196.

Definicję ochrony osób dwukrotnie analizował też Naczelny Sąd Administracyjny⁷². W obu orzeczeniach NSA podkreślił prewencyjny charakter ochrony osób. W uzasadnieniach do wyroków NSA stwierdził, iż ochrona osób to działania polegające na zapobieganiu powstawania i likwidacji zagrożeń, które mogą wystąpić dla chronionych osób⁷³.

Ustawodawca zdefiniował też w ustawie o ochronie osób i mienia inne pojęcia⁷⁴, istotne z punktu widzenia pracownika ochrony osób, takie jak:

- licencja – zezwolenie na wykonywanie zadań związanych z ochroną osób i mienia w zakresie wymaganym ustawą,
- pracownik ochrony – osobę posiadającą licencję pracownika ochrony fizycznej lub licencję pracownika zabezpieczenia technicznego i wykonującą zadania ochrony w ramach wewnętrznej służby ochrony albo na rzecz przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie ochrony osób i mienia, lub osobę wykonującą zadania ochrony w zakresie nie wymagającym licencji,
- specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne – wewnętrzne służby ochrony oraz przedsiębiorców, którzy uzyskali koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia, posiadających pozwolenie na broń na okaziciela, wydane na podstawie odrębnych przepisów,
- wewnętrzne służby ochrony – uzbrojone i umundurowane zespoły pracowników przedsiębiorców lub jednostek organizacyjnych, powołane do ich ochrony.

Definicje te pozwoliły na ujednoczenie pojęć używanych przy określaniu pracowników ochrony. Do ukazania się ustawy panowała pełna dowolność w tym zakresie, wobec czego spotkać można było określenia takie jak ochroniarz, agent ochrony, bodyguard ale też i cieć, goryl itp.

Ustawa określiła też formę realizacji usług ochrony osób przyjmując, że ochrona osób i mienia realizowana jest w formie⁷⁵:

- bezpośredniej ochrony fizycznej stałej lub doraźnej,
- bezpośredniej ochrony fizycznej polegającej na stałym dozorze sygnałów przesyłanych, gromadzonych i przetwarzanych w elektronicznych urządzeniach i systemach alarmowych,

---

⁷² Por. uzasadnienie wyroku NSA w Warszawie z dnia 24 maja 1999 r., sygn. II SA 547/99, Lex Nr 46292 oraz uzasadnienie wyroku NSA w Warszawie z dnia 9 października 1998 r., sygn. II SA 1081/98, Lex Nr 41419.

⁷³ G. Gozdór, *Ustawa o ochronie...*, dz. cyt., s. 52.

⁷⁴ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia..., art. 2.

⁷⁵ Tamże, art. 3.

- zabezpieczenia technicznego, polegającego na montażu elektronicznych urządzeń i systemów alarmowych, sygnalizujących zagrożenie chronionych osób i mienia, oraz eksploatacji, konserwacji i naprawach w miejscach ich zainstalowania,
- zabezpieczenia technicznego, polegającego na montażu urządzeń i środków mechanicznego zabezpieczenia oraz ich eksploatacji, konserwacji, naprawach i awaryjnym otwieraniu w miejscach zainstalowania.

W związku z ograniczeniem tematu do ochrony fizycznej rozważania na temat zabezpieczenia technicznego podjęte ewentualnie zostaną w kolejnym opracowaniu.

W rozdziale 3, przywoływanej już wielokrotnie, ustawy o ochronie osób i mienia, dotyczącym wewnętrznych służb ochrony ustawodawca przewidział możliwość realizowania zadań ochrony osób przez zespoły pracowników przedsiębiorców lub jednostek organizacyjnych, powołane do ich ochrony poprzez zapis mówiący, że wewnętrzne służby ochrony w szczególności wykonują inne zadania wynikające z planu ochrony jednostki⁷⁶.

Mogłoby się wydawać, że zapis taki daje szerokie możliwości co do obszaru, na jakim może być realizowana przez WSO⁷⁷ ochrona osób, jednakże Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji ograniczył tę możliwość do granic chronionych obszarów i obiektów jednostki⁷⁸. Jak zauważa T. Aleksandrowicz, *oznacza to, że podejmowanie przez pracownika ochrony interwencji poza tymi obszarami odbywa się w innym reżimie prawnym. Dlatego też – de lege ferenda – można wskazać na konieczność wyraźnego fizycznego rozgraniczenia chronionego obszaru czy obiektu od jego otoczenia wraz ze wskazaniem, że granica ta stanowi równocześnie granicę obowiązywania przepisów wydawanych przez podmiot bezpośrednio zarządzający takim obszarem lub obiektem przepisów porządkowych*⁷⁹. Jedyłą możliwością szerszego potraktowania obszaru, na jakim realizowana może być przez WSO ochrona osób, jest uzyskanie koncesji na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie ochrony fizycznej osób i mienia. Z tym, że tę możliwość pozostawiono tylko wewnętrznym służbom ochrony powołanym przez przedsiębiorców⁸⁰, a i tak

⁷⁶ Tamże, art. 8 ust. 1 pkt 4.

⁷⁷ WSO – wewnętrzne służby ochrony.

⁷⁸ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 listopada 1998 r. w sprawie wewnętrznych służb ochrony (Dz.U. 1999 nr 4 poz. 31 ze zm.), § 5, pkt 1.

⁷⁹ T. Aleksandrowicz, *Ustawa o ochronie osób...*, dz. cyt., s. 49.

⁸⁰ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia..., art. 8 ust. 2.

reżim prawny podejmowanych interwencji jest inny niż w granicach chronionych obszarów i obiektów.

W rozdziale 4 ustawy o ochronie osób i mienia dotyczącym zasad prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia oraz kontroli tej działalności ustawodawca stwierdził, że *Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje dokumentów wymaganych przy złożeniu wniosku o udzielenie koncesji*⁸¹. Dokumenty te zostały wskazane w sposób enumeratywny w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 maja 1998 r. w sprawie rodzajów dokumentów wymaganych przy składaniu wniosku o udzielenie koncesji na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia. Wykaz ten jest znacznie szerszy niż wykaz obowiązujący przed ogłoszeniem ustawy o ochronie osób i mienia.

W tym samym rozdziale ustawy ustawodawca zobowiązał Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji do określenia, w drodze rozporządzenia, dokumentacji jaką przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą w zakresie ochrony osób i mienia obowiązany jest prowadzić, przechowywać i przedstawić na żądanie organu upoważnionego do kontroli⁸². Można tylko przypuszczać, gdyż nikt nie prowadził dotychczas takich badań, że w sposób znaczny ograniczyło to ilość przypadków patologicznych przy prowadzeniu działalności gospodarczej w tej tak ważnej dla bezpieczeństwa dziedzinie.

W rozdziale 5 ustawy o ochronie osób i mienia określono wymagania kwalifikacyjne pracowników ochrony. W rozdziale tym ustawodawca w sposób nie budzący najmniejszych wątpliwości, wskazał zakres czynności pracownika ochrony, w tym dotyczących ochrony osób. *W związku z tym ważną kwestią jest posiadanie przez pracowników ochrony wymaganych przez prawo kwalifikacji*⁸³. W 1995 roku a więc jeszcze przed ogłoszeniem ustawy o ochronie osób i mienia, Minister Pracy i Polityki Socjalnej rozporządzeniem z dnia 20 kwietnia 1995 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania⁸⁴, wprowadził klasyfikację zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy. Znalazło się tam miejsce i dla pracowników ochrony – kod 516, a po uszczegółowieniu kodu

---

⁸¹ Tamże, art. 17 ust. 2.

⁸² Tamże, art. 19.

⁸³ P. Kubiński, *Działalność gospodarcza w zakresie ochrony osób i mienia i jej koncesjonowanie*, Warszawa 2008, s. 180; por. W. Kotowski, *Ochrona osób i mienia. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2004, s. 237.

⁸⁴ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 20 kwietnia 1995 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. z 1995 nr 48, poz. 253).

do 51604 znalazło się miejsce dla pracowników ochrony osobistej. Rozporządzenie powyższe zostało uchylone przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej rozporządzeniem z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania⁸⁵. *Aktualnie w tym zakresie należy się odwołać do załącznika rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie Polskiej Kwalifikacji Działalności (Dz. U. Nr 33, poz. 2893)*⁸⁶ oraz do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) wraz z jego załącznikiem⁸⁷. Naturalnym uzupełnieniem wymogów stawianych przez PKD jest artykuł 19 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej⁸⁸, który określa, że przepisy szczególne nakładają obowiązek posiadania odpowiednich uprawnień zawodowych przy prowadzeniu określonego rodzaju działalności gospodarczej. *Wówczas przedsiębiorca jest zobowiązany zapewnić, żeby czynności były wykonywane bezpośrednio przez osobę legitymującą się posiadaniem takich uprawnień zawodowych*⁸⁹. Zauważyć należy również, że ustawa określając niezbędne wymagania kwalifikacyjne pracowników ochrony, używa tego pojęcia w znaczeniu szerszym, mając na uwadze nie tylko wymogi dotyczące wiedzy i umiejętności pracownika ochrony, ale również postawę kandydata⁹⁰ na pracownika ochrony⁹¹. Zatem w świetle przepisów ustawy o ochronie osób i mienia, pracownik ochrony osób powinien spełniać określone w niej kryteria. Podstawowym z nich, jest wymóg posiadania przez pracownika ochrony osób licencji pracownika ochrony fizycznej pierwszego lub drugiego stopnia. Przy czym licencja pracownika ochrony fizycznej pierwszego stopnia wymagana jest do wykonywania czynności, o których mowa w art. 3 pkt 1⁹², ustawy o ochronie osób i mienia, przez pracowników ochrony

⁸⁵ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2002 nr 222 poz. 1868).

⁸⁶ Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie Polskiej Kwalifikacji Działalności, pkt 74.60.Z. wymienia działalność detektywistyczną i ochroniarską.

⁸⁷ P. Kubiński, *Działalność gospodarcza...*, dz. cyt., s. 154-155.

⁸⁸ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004 nr 173 poz. 1807 ze zm.).

⁸⁹ Tamże, s. 160.

⁹⁰ Por. ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia..., rozdział 5 art. 25-35.

⁹¹ P. Kubiński, *Działalność gospodarcza...*, dz. cyt., s. 180; szerzej: L. Korzeniowski, *Wymagania kwalifikacyjne pracowników ochrony*, OMZ „Ochroniarz”, nr 5, s. 8-9.

⁹² W zawężeniu do zadań pracownika ochrony realizującego zadania ochrony osób – Art. 3. Ochrona osób i mienia realizowana jest w formie: 1) bezpośredniej ochrony fizycznej: a) stałej lub doraźnej, b) polegającej na stałym dozorze sygnałów przesyłanych, gromadzonych i przetwarzanych w elektronicznych urządzeniach i systemach alarmowych.

wykonyjących bezpośrednio czynności związane z ochroną osób⁹³. Natomiast licencja pracownika ochrony fizycznej drugiego stopnia wymagana jest do wykonywania czynności, o których mowa w art. 3 pkt 1 oraz do opracowywania planu ochrony i organizowania i kierowania zespołami pracowników ochrony fizycznej⁹⁴. Aby uzyskać stosowną licencję, pracownik ochrony poza posiadaniem odpowiednich atrybutów związanych ze stanem zdrowia, zarówno fizycznego, jak i psychicznego, powinien także legitymować się dyplomem lub świadectwem szkoły lub innej placówki oświatowej, które potwierdzają uzyskanie specjalistycznego wykształcenia albo dokumentem potwierdzającym pełnienie nienagannej służby w stopniu: w przypadku licencji pierwszego stopnia, podoficera lub chorążego, a w przypadku licencji drugiego stopnia, oficera w Biurze Ochrony Rządu przez okres co najmniej 15 lat, albo świadectwem potwierdzającym ukończenie kursu pracowników ochrony drugiego stopnia i zdanie egzaminu przed właściwą komisją⁹⁵. Po pobieżnej analizie wyżej wymienionych treści ustawy, można dojść do błędnego wniosku, że pracownik ochrony fizycznej realizujący zadania w zakresie ochrony osób, posiada odpowiednio wysokie kwalifikacje i kompetencje. Ponad dwudziestoletnie doświadczenia, autora niniejszego opracowania, w zawodzie pracownika ochrony fizycznej i dziewiętnastoletnie w roli przedsiębiorcy prowadzącego koncesjonowany podmiot gospodarczy świadczący usługi w zakresie ochrony osób i mienia wskazuje, że *stan faktyczny posiadanych przez pracowników ochrony fizycznej osób i mienia kwalifikacji jest zgoła odmienny od stanu wynikającego z obowiązujących rozwiązań prawnych, a tym bardziej od stanu oczekiwanego. Pogoń, zarówno zlecniodawców usług, w zakresie ochrony fizycznej i technicznej osób i mienia oraz prowadzących działalność gospodarczą w tym zakresie pracodawców, za pieniądzem, a także „niepełnosprawność” innych przepisów dotyczących zatrudnienia stworzyła swoistą „hydrę lernejską”⁹⁶. Pobieżnie realizowane minima tematyczne przewidziane ustawowym pro-*

---

⁹³ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia..., art. 26 ust. 1 pkt 3.

⁹⁴ Tamże, art. 27 ust. 1.

⁹⁵ Por. tamże, art. 26 i 27.

⁹⁶ Hydra lernejska (gr. Λεγυαία Ὕδρα) – w mitologii greckiej słynny potwór wyobrażany najczęściej jako wielogłowy (różne źródła podają różną ilość głów – jedne podania mówią o 100, inne o 50, a jeszcze inne o dziewięciu) wąż wodny, córka Tyfona i Echidny. Zamieszkiwała ona bagna w okolicy jeziora Lerna w Argolidzie na Peloponezie. Pokonanie jej było drugą z 12 prac Heraklesa. Heros natrudził się, bo na miejsce odciętej głowy odrastały 2 bądź 3 nowe, w końcu zabił ją z pomocą Jolaosa, który do ran po obciętych głowach przykładał rozpalone żelazo i wypalił rany, zapobiegając regeneracji, a nieśmiertelną, środkową głowę zakopał. Por. K. Niecikowska-Jastrzębska, *Słownik mitów Greków i Rzymian*, Warszawa 1995, s. 117.

gramem szkolenia nie korelują z prakseologicznym podejściem do zagadnień ochrony osób i mienia⁹⁷. Zresztą nie tylko pobieżne realizowanie zagadnień tematycznych przewidzianych rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 sierpnia 1998 r. w sprawie rodzajów dyplomów i świadectw wydawanych przez szkoły i inne placówki oświatowe, które potwierdzają uzyskanie specjalistycznych kwalifikacji w zakresie ochrony osób i mienia, minimalnego zakresu programów kursów pracowników ochrony fizycznej pierwszego i drugiego stopnia oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminów i trybu ich składania, składu komisji egzaminacyjnej i sposobu przeprowadzania egzaminu było i jak się wydaje nadal jest słabą stroną przygotowania pracowników ochrony fizycznej. W tym tych realizujących zadania z zakresu ochrony osób. Już sama ilość godzin wykładów, seminariów i zajęć praktycznych, w realiach wyłącznie teoretycznych⁹⁸, wynosząca równe 30 godzin lekcyjnych nie napawa optymizmem jeżeli chodzi o przygotowanie specjalistów w tak odpowiedzialnej profesji. Wprawdzie ilość godzin jest określona jako minimalna i dotyczy kursów na licencję pracownika ochrony fizycznej to jednak w praktyce rzadko się zdarza, aby ośrodki prowadzące kursy przekraczały przewidziane rozporządzeniem minimum godzin. Nadto w ośrodkach prowadzących kursy na licencję pracownika ochrony fizycznej osób i mienia, brak jest instruktorów posiadających doświadczenie zawodowe w zakresie ochrony osób. Prowadzenie zajęć z bloku ochrona osób obejmującego tematy:

- Przyczyny zamachu na osoby;
- Metody i etapy ataków na osoby oraz używane środki;
- Założenia taktyczne przeciwdziałania atakom;
- Organizacja grupy ochronnej powierzane jest najczęściej policjantom, byłym policjantom lub byłym żołnierzom zawodowym, co niestety nie przynosi odpowiedniego efektu. Trudno mówić o profesjonalnym przygotowaniu samych prowadzących, a co dopiero słuchaczy kursów. Jak zauważa Tadeusz Hanausek *na kursach i w szkołach zaś przygotowują do zawodu w zakresie przedmiotów*

---

⁹⁷ P. Pajorski, *Terrorizm determinantą odpowiednich kwalifikacji zawodowych pracowników ochrony fizycznej osób i mienia*, [w:] *Zborník príspevkov z 5. medzinárodnej vedeckej konferencie: „Bezpečne Slovensko a Európska Unia”*, Kosice 2011, s. 359.

⁹⁸ Por. rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 sierpnia 1998 r. w sprawie rodzajów dyplomów i świadectw wydawanych przez szkoły i inne placówki oświatowe, które potwierdzają uzyskanie specjalistycznych kwalifikacji w zakresie ochrony osób i mienia, minimalnego zakresu programów kursów pracowników ochrony fizycznej pierwszego i drugiego stopnia oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminów i trybu ich składania, składu komisji egzaminacyjnej i sposobu przeprowadzania egzaminu (Dz. U. z 1998 Nr 113, poz. 731 ze zm.), § 3 ust. 1 pkt 1.

zawodowych doświadczeni praktycy (pracownicy ochrony) oraz emerytowani pracownicy policji. Powstaje teraz pytanie: kto z nauczających w tych szkołach byłych pracowników policji oraz wybitnych fachowców z praktyką pracownika ochrony (nauczających praktycznie wszystkich przedmiotów w przywoływanym już załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 sierpnia 1998 r. w sprawie rodzajów dyplomów i świadectw wydawanych przez szkoły i inne placówki oświatowe, które potwierdzają uzyskanie specjalistycznych kwalifikacji w zakresie ochrony osób i mienia, minimalnego zakresu programów kursów pracowników ochrony fizycznej pierwszego i drugiego stopnia oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminów i trybu ich składania, składu komisji egzaminacyjnej i sposobu przeprowadzania egzaminu) posiada takie przygotowanie pedagogiczne?⁹⁹ Nic więc dziwnego, że nadal w obiegu społecznym funkcjonują zakorzenione od dawna mity, dotyczące ochrony osób. Na temat ochrony osobistej narosło sporo mitów i legend. Źródłem ich są najczęściej osoby, które swą wiedzę na temat ochrony czerpią z filmów fabularnych, powieści kryminalnych i political fiction, oraz opowieści z kategorii „Z mchu i paproci”; opowieści „wtajemniczonych” dobrych znajomych [...] ¹⁰⁰. Do mitów tych należą między innymi¹⁰¹:

- ochrona jednoosobowa jako ochrona skuteczna;
- ochrona jednopojazdowa;
- najlepsza ochrona osobista to facet z siłowni;
- najlepsza ochrona osobista to mistrz sportów i sztuk walki;
- najlepsza ochrona osobista to były żołnierz lub były policjant z pododdziałów AT;
- ochrona osobista to sztyk pieszy;
- pracownik ochrony osobistej to „ćwierćinteligent”;
- tania ochrona osobista;
- do pracy w ochronie osobistej wystarczą umiejętności nabyte na kursie na licencję pracownika ochrony fizycznej osób i mienia;
- ochrona osobista to „strzelanie i walka w rękę”;
- zamach na VIPa to strzał z bliskiej odległości, strzał z dużej odległości, atak przy użyciu broni białej lub zamach z wykorzystaniem improwizowanych urządzeń wybuchowych.

---

⁹⁹ T. Hanausek, *Problemy związane z ukazaniem się ustawy o ochronie osób i mienia* [w:] *Zapobieganie przestępczości w społecznościach lokalnych*, red. J. Czapska, W. Krupiarz, Warszawa 1999, s. 209.

¹⁰⁰ P. Pajorski, *Mity o ochronie osobistej*, „Ochrona Mienia i Informacji” 2008, nr 4, s. 68.

¹⁰¹ Por. tamże, s. 68–70.

W tym miejscu należy się zgodzić z Peterem Consterdinem, że *środki bezpieczeństwa muszą być współmierne do zagrożenia*¹⁰² oraz, że *ciągła świadomość zagrożenia jest podwaliną dobrej ochrony osobistej*¹⁰³.

Poświęcając się tylko pobieżnie lekturze ustawy o ochronie osób i mienia mogłoby się wydawać, że *posiadanie licencji daje uprawnienie do wykonywania zawodu pracownika ochrony oraz pozwala na wykorzystanie związanych z tym uprawnień wykraczających szeroko poza uprawnienia przysługujące każdemu obywatelowi działającemu w stanie wyższej konieczności lub w warunkach obrony koniecznej*¹⁰⁴. Niestety tak nie jest. Jak trafnie zauważyli Waldemar Bejgier i Bolesław Stanejko przy konstruowaniu ustawy *głównym wyznacznikiem była ochrona mienia w obiektach i obszarach*¹⁰⁵. Ustawodawca, czy to ze względu na nieumiejętność przewidywania nowych zagrożeń pojawiających się wraz ze zmianami ustrojowymi i społecznymi, czy też z uwagi na „stare nawyki” bagatelizowania bezpieczeństwa indywidualnego obywatela, wprowadził znaczące ograniczenia ustawowe w zakresie ochrony fizycznej osób. Jak podaje Jarosław Karabin w *polskiej rzeczywistości prawnej pracownicy ochrony nie mają łatwego życia. Wykonując zadania przychodzi im poruszać się w gąszczu niejasnych, a w najlepszym razie wieloznacznych przepisów prawnych. Tymczasem każdy błąd w tej odpowiedzialnej pracy może skutkować czyjaś śmiercią lub kalectwem. Każda niewłaściwie podjęta czynność ochronna może doprowadzić do czyjejś tragedii*¹⁰⁶.

Takimi ograniczeniami wynikającymi z ustawy o ochronie osób są:

- brak ochrony prawnej wynikający z art. 42 ustawy o ochronie osób i mienia, jaka przysługuje pracownikom ochrony podczas wykonywania zadań obszarów, obiektów i urzędzeń podlegających obowiązkowej ochronie w ich granicach;
- możliwość posiadania przez pracownika ochrony fizycznej osób broni w trakcie realizowania zadań ochrony, wynikająca z art. 40 ustawy o ochronie osób i mienia, jednakże bez prawa jej użycia, co wynika z analizy treści art. 36 i 37 ustawy o ochronie osób i mienia;
- brak określenia sposobu zapewnienia ochrony życia, zdrowia i nietykności osobistej co powoduje, że pracownik ochrony fizycznej osób, w tym zakresie posiada jedynie uprawnienia obywatelskie.

---

¹⁰² P. Consterdine, *The Modern Bodyguard. The Manual of Close Protection Training*, Leeds 2000, s. 6.

¹⁰³ Tamże, s. 6.

¹⁰⁴ P. Pajorski, *Ochrona czy jej złuda?*, „Ochrona Mienia i Informacji” 2009, nr 2, s. 43.

¹⁰⁵ W. Bajgier, B. G. Stanejko, *Ochrona osób i mienia...*, dz. cyt., s. 238.

¹⁰⁶ J. Karabin, *Ochrona osób...*, dz. cyt., s. 47.

Ustawodawca zobowiązał Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Finansów do określenia, w drodze rozporządzenia, zasad, zakresu, trybu i częstotliwości przeprowadzania badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się o wydanie licencji oraz posiadających licencję pracownika ochrony fizycznej, a także jednostki uprawnione do przeprowadzania badań¹⁰⁷. Mówi ono o tym, że badaniom lekarskim i psychologicznym, przeprowadzanym w celu oceny zdolności fizycznej i psychicznej do wykonywania zadań pracownika ochrony fizycznej, podlegają osoby ubiegające się o wydanie licencji pracownika ochrony fizycznej pierwszego i drugiego stopnia oraz osoby posiadające licencję pracownika ochrony fizycznej¹⁰⁸. Przy czym stanowi ono, że badanie psychologiczne obejmuje w szczególności ocenę poziomu umysłowego, ocenę osobowości z uwzględnieniem funkcjonowania w sytuacjach trudnych oraz ocenę poziomu dojrzałości społecznej¹⁰⁹, a badanie lekarskie obejmuje badanie ogólne stanu zdrowia, obejmujące w szczególności ocenę układu krążenia i oddechowego oraz ocenę narządu ruchu, badania specjalistyczne: okulistyczne, otolaryngologiczne, psychiatryczne i neurologiczne oraz inne badania specjalistyczne i badania pomocnicze, zlecone przez lekarza przeprowadzającego badanie ogólne stanu zdrowia¹¹⁰. Jak się wydaje miało to za zadanie wyeliminowanie z zawodu osób niespełniających określonych kryteriów zdrowotnych. Zastanawiającym jest zatem fakt funkcjonowania firm ochrony ze statusem zakładu pracy chronionej i zatrudnianiem przez te podmioty osób niepełnosprawnych¹¹¹. Wprawdzie nie prowadzono nigdy badań dotyczących udziału procentowego osób niepełnosprawnych w ochronie osób, jednakże autor niniejszego opracowania spotkał się osobiście z przypadkami realizacji tak odpowiedzialnych zadań przez osoby posiadające orzeczenia o niepełnosprawności, między innymi ze uwagi na przebyłą operację

¹⁰⁷ Por. ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia..., art. 34.

¹⁰⁸ Por. rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 23 marca 1999 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się o wydanie licencji oraz posiadających licencję pracownika ochrony fizycznej (Dz. U. z 1999 Nr 30 poz. 299 ze zm.), § 2 ust. 1.

¹⁰⁹ Tamże, § 5 ust. 1.

¹¹⁰ Tamże § 6.

¹¹¹ Osoba niepełnosprawna to osoba której stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskała orzeczenie o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności – znaczny, umiarkowany, lekki – lub o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów; ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. nr 123 poz. 776 ze zm.)

pomostowania aortalno-wieńcowego (tzw. by-passy), czy też napady padaczkowe. Jak już wspomniano, nie jest znany odsetek niepełnosprawnych zajmujących się ochroną osób, jednakże należy zwrócić uwagę, że o wadze problemu świadczyć mogą wyniki kontroli przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli w 2003 roku (za lata 2001 – I półrocze 2003) w trzydziestu firmach ochrony posiadających status zakładów pracy chronionej. Raport NIK wskazuje, że w 90% badanych zakładów pracy chronionej na stanowiskach bezpośrednio związanych z dozorem i ochroną mienia zatrudnione były osoby, co do których orzeczono: całkowitą niezdolność do pracy, niepełnosprawność z powodu choroby narządów ruchu oraz takie, którym na podstawie orzeczenia przysługuje pomoc osób drugich¹¹². Jak trafnie zauważono w Branżowym Serwisie Informacyjnym: *toteż nie dziwi, że ustalenia te upoważniają Najwyższą Izbę Kontroli do przedstawienia wniosku o „rozważenie celowości podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu znowelizowania ustawy o rehabilitacji w kierunku wyeliminowania z ubiegania się o status zakładu pracy chronionej pracodawców prowadzących działalność gospodarczą w zakresie ochrony mienia i dozoru”*¹¹³.

*****

Biorąc pod uwagę wszystkie ograniczenia ustawowe oraz sposób realizacji ustawy należy stwierdzić, że wygląda na to (potrzebne są poważniejsze badania), że ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia nie zmieniła w sposób istotny przygotowania pracowników ochrony fizycznej do realizacji zadań w obszarze ochrony osób. Postawione w ustawie wymagania nie powodują profesjonalizacji zawodu pracownika ochrony. Zarówno przed jak i po wejściu w życie ustawy zadania pracownika ochrony fizycznej osób praktycznie mogą realizować te same, słabo przygotowane do tego rzemiosła osoby. Ustawa wprowadziła postawę wymóg uzyskania licencji pracownika ochrony fizycznej, ale spełnienie wszystkich kryteriów z tym związanych, jest tak na prawdę czystą formalnością. Wprowadzono wprawdzie możliwość prowadzenia nadzoru i kontroli w podmiotach prowadzących koncesjonowaną działalność gospodarczą w zakresie ochrony osób i mienia, jednakże dotyczy to wyłącznie specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych. Blisko 15-letnie funkcjonowanie kompletnej ustawy o ochronie osób i mienia nie zmieniło też podejścia do zawodu pracownika ochrony osób ani zleceniodawców (klientów firm ochrony), ani pracodawców, ani też samych pracowników ochrony fizycznej

---

¹¹² Raport Najwyższej Izby Kontroli: *Informacja o wynikach kontroli funkcjonowania zakładów pracy chronionej zajmujących się ochroną mienia i dozorem*, Warszawa, kwiecień 2004 r.

¹¹³ *Inwalidzi w ochronie*, Branżowy Serwis Informacyjny, Ochrona i Detektywistyka, Informacje – Komentarze – Opinie – Poglądy, Warszawa nr 6 – 7/2004, s. 1.

osób. Niestety, zarówno wtedy, jak i w chwili obecnej, funkcjonuje w obiegu obraz ochroniarza – tępego osiłka¹¹⁴.

Na zakończenie autor niniejszego opracowania pragnie przytoczyć słowa Jamesa Browna z Excel Security Training Companies, licząc na to, że może kiedyś słowo stanie się ciałem: *Dni dwumetrowych, studwudziestokilogramowych, silnych mężczyzn, którzy byliby dobrzy tylko w walce w ręk z jednym przeciwnikiem, są policzone. Ten typ goryla jeszcze nie wymarł, można go spotkać jako ochronę gwiazd rocka i ringów bokserskich. Dzisiejszy bodyguard jest specjalistą w garniturze, który choć na to nie wgląda, jest jednostką dobrze wyszkoloną i silnie zmotywowaną. Współczesny bodyguard raczej zapobiega niż „leczy”, szacuje potencjalne ryzyko i porównuje je ze środkami, jakie może przedsięwziąć w celu jego zminimalizowania. Jest sprawny, nie ma nadwagi, jest ekspertem w oszacowaniu zagrożenia, pierwszej pomocy, pożarnictwie, jeździe defensywnej, walce bez broni i psychologii. Mówi płynnie przynajmniej dwoma językami i ma ponadprzeciętną inteligencję*¹¹⁵.

*****

Keywords: close protection, bodyguard, life guard, act about protection of person and property, pathology in protection.

SUMMARY

Commercial protection of persons in postwar Poland in its infancy. In fact, legally operating since 1989, when the wave of the political system and social transformation was possible to conduct the licensed business in the area of physical protection of persons and property. In the years 1989 – 1997 private security companies operate exclusively under the Trade Act, which Act allowed for the provision of services for the protection of persons and property. There are no specific legal regulations meant that the level of service varied widely reflecting both the preparation of the operators themselves and their staff to carry out this type of service. The emergence and entry into force of the Act of 22 August 1997 was sort method, scope and form of conducting services including the physical protection of people, but the law is largely gone with the expectations of both businesses operating in this field as well as those taking such professional activities. Without conducting serious research can't determine whether the law has changed in a significant way the situation which existed prior to its entry into force, however, with high probability be based

---

¹¹⁴ Mowa tu o pracowniku ochrony realizującym zadania w zakresie ochrony osób.

¹¹⁵ P. Pajorski, *Porwania a ochrona osobista*, „Ochrona minia i Informacji” 2008, nr 4, s. 67.

on the analysis for comparison of the present state and the previous state that although the law was to completely change the situation existent, so it really has not improved significantly.

Bibliografia

Źródła prawa wewnętrznego:

1. Ustawa z dnia 31 stycznia 1961 r. *o broni, amunicji i materiałach wybuchowych* (Dz. U. z 1961 nr 6, poz. 43 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 23 grudnia 1988 r. *o działalności gospodarczej* (Dz. U. z 1989 nr 41, poz. 324 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji* (Dz.U. z 2011 nr 287, poz. 1687 ze zm.).
4. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 20 kwietnia 1995 r. *w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania* (Dz. U. z 1995 nr 48, poz. 253).
5. Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. *o ochronie osób i mienia* (Dz. U. z 1997 nr 114, poz. 740 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 1997 r. nr 123 poz. 776 ze zm.).
7. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 maja 1998 r. *w sprawie rodzajów dokumentów wymaganych przy składaniu wniosku o udzielenie koncesji na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia* (Dz. U. z 1998 nr 69, poz. 457).
8. Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 sierpnia 1998 r. *w sprawie rodzajów dyplomów i świadectw wydawanych przez szkoły i inne placówki oświatowe, które potwierdzają uzyskanie specjalistycznych kwalifikacji w zakresie ochrony osób i mienia, minimalnego zakresu programów kursów pracowników ochrony fizycznej pierwszego i drugiego stopnia oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminów i trybu ich składania, składu komisji egzaminacyjnej i sposobu przeprowadzania egzaminu* (Dz. U. z 1998 nr 113, poz. 731 ze zm.).
9. Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 23 marca 1999 r. *w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się o wydanie licencji oraz posiadających licencję pracownika ochrony fizycznej* (Dz. U. z 1999 nr 30 poz. 299 ze zm.).
10. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia z dnia 17 listopada 1998 r. *w sprawie wewnętrznych służb ochrony* (Dz. U. z 1999 nr 4 poz. 31 ze zm.).
11. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 grudnia 2002 r. *w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania* (Dz. U. 2002 nr 222 poz. 1868).
12. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. *o swobodzie działalności gospodarczej* (Dz. U. z 2004 nr 173 poz. 1807 ze zm.).

13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie Polskiej Kwalifikacji Działalności (Dz. U. nr 33, poz. 2893).
14. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. nr 251, poz. 1885).

Wydawnictwa zwarte:

1. Aleksandrowicz T., *Ustawa o ochronie osób i mienia. Komentarz*, Warszawa 2002.
2. Bajgier W., Stanejko B., *Ochrona osób i mienia*, Warszawa 2010.
3. Button M., *Private Policing*, Portland 2002.
4. Chmielarz K., *Bodyguard*, Tarnów 1999.
5. Consterdine P., *The Modern Bodyguard. The Manual of Close Protection Training*, Leeds 2000.
6. Czapska J., *Bezpieczeństwo obywateli. Studium z zakresu polityki prawa*, Kraków 2004.
7. *Zapobieganie przestępczości w społecznościach lokalnych*, red. J. Czapska, W. Krupiarz, Warszawa 1999.
8. Godzie W., *Znani z tego, że są znani. Celebryci w kulturze tabloidów*, Warszawa 2007.
9. Gozdór G., *Prywatyzacja bezpieczeństwa. Rola i miejsce prywatnego sektora ochrony w systemie bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Lublin 2012.
10. Gozdór G., *Ustawa o ochronie osób i mienia. Komentarz*, Warszawa 2005.
11. Hanausek T., *Problemy związane z ukazaniem się ustawy o ochronie osób i mienia*, Warszawa 1999.
12. Karabin J., *Ochrona osób*, Warszawa 2000.
13. Kitler W., *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie, Uwarunkowania, System*, Warszawa 2011.
14. Kotowski W., *Ochrona osób i mienia. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2004.
15. Kubiński P., *Działalność gospodarcza w zakresie ochrony osób i mienia i jej koncesjonowanie*, Warszawa 2008.
16. Lipiec J., *Koło etyczne*, Kraków 2005.
17. Niecikowska – Jastrzębska K., *Słownik mitów Greków i Rzymian*, Warszawa 1995.
18. Nowicki Z.T., *Prywatyzacja ochrony osób i mienia. Refleksje na tle ogólnych ograniczeń wynikających z ustawy o ochronie osób i mienia*, Warszawa 1999.
19. Padzik K., *Leksykon HRM. Podstawowe pojęcia z dziedziny zarządzania zasobami ludzkimi*, Warszawa 2003.
20. Pajorski P., *Terroryzm determinantą odpowiednich kwalifikacji zawodowych pracowników ochrony fizycznej osób i mienia*, [w:] Zborník príspevkov z 5. medzinárodnej vedeckej konferencie: „Bezpečne Slovensko a Európska Unia”, Kosice 2011.
21. Piwowski J., *Etyka funkcjonariusza policji. Źródła, motywacje, realizacja*, Kraków 2012.
22. Piwowski J., Płonka B., *Etyka w administracji i zarządzaniu publicznym, Motywacje, Rewalizacja, Bezpieczeństwo*, Kraków 2012.
23. *Privatisierung staatlicher Kontrolle: Befunde, Konzepte, Tendenzen*, red. Sack i in., Baden-Baden 1995.

24. Shearing C.D., *Reinventing policing: policing as governance*, Baden-Baden 1995.
25. Stefański A., Zabłocki A., *Ochrona osób*, Warszawa 2001.
26. Struk Z., *Ochrona osób – skryp do użytku wewnętrznego*, Białystok 2001,
27. Sun Tzu, *Sztuka wojny*, Warszawa.
28. Weaver R., *Idee mają konsekwencje*, Kraków 1996.
29. Zagórska A., *Poradnik agenta ochrony*, Toruń 1995.

Wydawnictwa ciągłe:

1. Chećko A., Pawłowski W., *Prawa żądni*, „Polityka” 1994, nr 1.
2. *Inwalidzi w ochronie*, Branżowy Serwis Informacyjny, Ochrona i Detektywistyka, Informacje – Komentarze – Opinie – Poglądy, Warszawa nr 6 – 7/2004.
3. Jędrzejczak M., *Łapacz kul, to zdecydowanie za mało!*, Przegląd Strzelecki „Arsenał”, maj 2009.
4. Korzeniowski L., *Wymagania kwalifikacyjne pracowników ochrony*, OMZ „Ochroniarz”, nr 5.
5. Koziej S., *Bezpieczeństwo: istota, podstawowe kategorie i historyczna ewolucja*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, II – 2011/18.
6. Krajewski J., Pisera R., Fisher M., *Cena bezpieczeństwa*, „Businessman”, październik 1997.
7. Pajorski P., *Mity o ochronie osobistej*, „Ochrona Mienia i Informacji” 2008, nr 4.
8. Pajorski P., *Porwania a ochrona osobista*, „Ochrona Mienia i Informacji” 2008, nr 4.
9. Pajorski P., *Ochrona czy jej złuda?*, „Ochrona Mienia i Informacji” 2009, nr 2.
10. Shearing C.D., Stenning P.C., *Private security: implications for social control*, „Social Problems”, 1983, vol. 30.

Strony internetowe:

1. Marszałek A., *MSW i detektywi projektują nowe przepisy*, „Rzeczpospolita” z 27 maja 1993 r., http://archiwum.rp.pl/arttykul/4260-MSW-i-detektywi-projektuja-nowe-przepisy.html?_Rzeczpospolita-4260?_1#.VGUDGcmYXIU
2. Myślicki M., *Chronić każdy może?*, <http://studente.pl/arttykuly/arttykul/1015/Chronic-kazdy-moze/> [portal internetowy: studente.pl].
3. *Pojęcie „innego niebezpiecznego przedmiotu” w rozumieniu art. 159 Kodeksu karnego – orzecznictwo*, <http://prawoity.pl/wiadomosci/pojecie-innego-niebezpiecznego-przedmiotu-w-art-159-kodeksu-karnego-z-orzecznictwem> [portal internetowy prawoity.pl poświęcony poradom i informacjom prawnym]
4. Scicolone C., *La vera storia della nascita della moderna Guardia del Corpo (Bodyguard)*, <http://www.europeanbodyguard.it/StoriaBodyguardModerni.aspx> [portal internetowy European Bodyguard Association, poświęcony nowożytnej historii bodyguardingu].

Inne:

1. Decyzja (koncesja) MSW z dnia 6.11.1991 r., nr K 1422/91.
2. Informacje o wynikach kontroli NIK opracowane w roku 1997, maszynopis powielony.

3. International Bodyguard Association Information Pack 1998.
4. Postanowienie z dnia 29 maja 2003 r., sygn. I KZP 13/03.
5. Raport Najwyższej Izby Kontroli: *Informacja o wynikach kontroli funkcjonowania zakładów pracy chronionej zajmujących się ochroną mienia i dozorem*, Warszawa, kwiecień 2004 r.
6. Struk Z., *Ochrona osób. Skrypt do użytku wewnętrznego*, maszynopis powielony, Białystok.
7. Wyrok NSA w Warszawie z dnia 9 października 1998 r., sygn. II SA 1081/98.
8. Wyrok NSA w Warszawie z dnia 24 maja 1999 r., sygn. II SA 547/99.